

سرشناسه:	رضایی اصفهانی، محمدعلی، ۱۳۴۱-
عنوان و نام پدیدآور:	منطق ترجمه قرآن / محمدعلی رضایی اصفهانی.
وضعیت ویراست:	[ویراست ۲].
مشخصات نشر:	قم: مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی (ع)، ۱۳۹۱.
مشخصات ظاهری:	۴۴۸ ص.
شابک:	۹۷۸-۹۶۴-۱۹۵-۶۱۹-۸
وضعیت فهرست‌رسانی:	فهرست شده
یادداشت:	ویراست قبلی کتاب حاضر با عنوان «منطق ترجمه قرآن: مبانی، قواعد، روش‌ها، سبک‌ها، آسیب‌شناسی ...» در سال ۱۳۸۶ توسط نشر مرکز ...
عنوان دیگر:	جهانی‌گرایی اسلام منتشر شده است.
موضوع:	منطق ترجمه قرآن: مبانی، قواعد، روش‌ها، سبک‌ها، آسیب‌شناسی ...
رده‌بندی کنگره:	قرآن و ترجمه‌ها
رده‌بندی دیویی:	۱۳۹۱ م ۶۰ / ۶ / ۶۰ BP
شماره کتابشناسی ملی:	۲۹۷/۱۰۷
	۲۷۴۱۷۸۶

اهداء

به اولین مترجم قرآن کریم: سلمان فارسی
و همکاران عزیزم در نخستین ترجمه جمعی قرآن کریم
به‌ویژه روح استاد پرتلاش و با اخلاص، شهید غلامعلی همائی (رحمه‌الله)

منطق ترجمه قرآن

(ویرایش دوم)

دکتر محمد علی رضائی اصفهانی
دانشیار جامعة المصطفیٰ ﷺ العالمية

پژوهشگاه بین‌المللی المصطفیٰ ﷺ

منطق ترجمه قرآن

نویسنده: دکتر محمدعلی رضائی اصفهانی

چاپ دوم (ویرایش دوم): ۱۳۹۱ ش / ۱۴۳۳ ق

ناشر: مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی (ع)

● چاپ: فاضل ● قیمت: ۹۱۰۰۰ ریال ● شمارگان: ۳۰۰۰

حق چاپ برای ناشر محفوظ است.

● قم، چهارراه شهدا، خیابان محمد علی (حجتیه)، نبش کوچه ۱۸. تلفکس: ۰۲۵۱-۷۸۳۹۳۰۵۹

● قم، بلوار محمدامین، سیمراه ملایر. تلفن: ۰۲۵۱-۲۱۳۳۱۰۶ - فکس: ۰۲۵۱-۲۱۳۳۱۴۶

● تهران، خیابان انقلاب، بین خیابان وصال شیرازی - قدس، نبش کوچه اسکو، پلاک ۱۰۰۳. تلفن: ۰۲۱-۶۶۹۷۸۹۲۰

● اصفهان، خیابان مسجد سید، نرسیده به خیابان آستان زاهد. تلفن: ۰۹۱۳۳۰۰۵۷۵۴

● مشهد، خیابان امام رضا (ع)، خیابان دانش شرقی، بین دانش ۱۵ و ۱۷. تلفن: ۰۵۱۱-۸۵۴۳۰۵۹

با سپاس از دست‌اندرکارانی که ما را در تولید اثر یاری رساندند.

● ناظر فنی: هادی عبدالمالکی
● ناظر تولید: جعفر قاسمی ابهری
● ناظر چاپ: نعمت‌الله یزدانی

● صفحه‌آرایی: صراط گل‌میشی
● طراحی: مسعود مهدوی
● کنترل نهایی: هادی عبدالمالکی

● آماده‌سازی: صراط گل‌میشی
● ویراستار: اسدالله عبداللہی
● نمونه‌خوان: جواد حاج‌حسینی

سخن ناشر

تحولات اجتماعی و مقتضایات نوپدید دانش‌ها و پدید آمدن دانش‌های نوین، نیازهایی را به وجود آورده که پاسخ‌گویی به آنها، ایجاد رشته‌های تحصیلی جدید و تربیت نیروهای متخصص را ضروری می‌نمایند. از این رو کتاب‌های آموزشی نیز باید با توجه به این دگرگونی‌ها تألیف شود.

جهانی شدن و گسترش سلطه فرهنگی غرب در سال‌های گذشته، با ارزش‌های بلند و اقتضا دارد که تمام دانش‌پژوهان و علاقه‌مندان به این مباحث، با اندیشه‌های بلند و ارزش‌های متعالی آشنا شوند، و این مهم با ایجاد رشته‌های تخصصی و تولید متون جدید و غنی، گسترش دامنه آموزش و تربیت سازمان‌یافته دانشجویان به سرانجام خواهد رسید.

بالندگی مراکز آموزشی، در گرو نظام آموزشی منسجم، قانونمند و پویاست. هم‌چنین بازنگری متون و شیوه‌های آموزشی و به‌روز کردن آنها موجب حفظ نشاط علمی مراکز آموزشی است.

حوزه‌های علوم دینی به برکت انقلاب شکوهمند اسلامی، سالیانی است که در اندیشه اصلاح ساختار آموزشی و بازنگری متون درسی‌اند.

«جامعة المصطفیٰ ﷺ العالمية» به عنوان بخشی از این مجموعه که رسالت بزرگ تعلیم و تربیت طلاب غیر ایرانی را بر عهده دارد، تألیف متون درسی مناسب آموزشی را سرلوحه تلاش‌های خود قرار داده و تدوین و نشر متون درسی در موضوعات گوناگون علوم دینی، حاصل این تلاش است.

«مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفیٰ ﷺ» ضمن تقدیر و تشکر از فرزانه‌گانی که در تولید این اثر، همکاری و همفکری کرده‌اند، آن را به عموم اهل فرهنگ و اندیشه تقدیم می‌کند.

مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفیٰ ﷺ

www.ketab.ir

فهرست

۱۳		مقدمه پژوهشگاه
۱۵		مقدمه
۲۱		۱. کلیات
۲۱		درآمد
۲۲		مفهوم‌شناسی ترجمه
۲۲		۱. ریشه‌یابی واژه ترجمه
۲۳		۲. کاربردهای واژه ترجمه
۲۶		۳. معنای اصطلاحی ترجمه
۲۹		ارکان ترجمه
۳۰		ابعاد ترجمه
۳۱		نظریه ترجمه
۳۲		کتاب‌شناسی ترجمه
۳۳		معرفی یک اثر ارزشمند
۳۵		۲. پیشینه ترجمه‌های قرآن
۳۵		درآمد
۳۶		سیر تاریخی ترجمه قرآن به زبان فارسی
۳۶		۱. قرن نخست هجری
۳۹		۲. قرن دوم هجری
۳۹		۳. قرن سوم هجری

۴۰	۴. قرن چهارم هجری
۴۶	۵. قرن پنجم هجری
۵۳	۶. قرن ششم هجری
۵۷	۷. قرن هفتم هجری
۵۸	۸. قرن هشتم هجری
۵۸	۹. قرن نهم هجری
۶۰	۱۰. قرن دهم هجری
۶۲	۱۱. قرن یازدهم هجری
۶۳	۱۲. قرن دوازدهم هجری
۶۵	۱۳. قرن سیزدهم هجری
۶۶	۱۴. قرن چهاردهم هجری
۷۷	۳. مبانی و اصول ترجمه قرآن
۷۷	درآمد
۷۸	مفهوم‌شناسی مبانی ترجمه
۷۹	تاریخچه و کتاب‌شناسی
۸۱	مبانی وجودی ترجمه قرآن (امکان ترجمه)
۸۱	۱. دیدگاه عدم امکان ترجمه قرآن و دلایل آن
۸۵	۲. دیدگاه امکان ترجمه قرآن و دلایل آن
۸۹	مبانی فقهی ترجمه قرآن
۹۰	۱. جواز شرعی ترجمه قرآن
۹۲	الف) دلایل موافقان جواز شرعی ترجمه
۱۰۰	ب) دلایل مخالفان جواز شرعی ترجمه قرآن
۱۰۸	۲. مبانی فقهی مذاهب اسلامی و تأثیر آنها در ترجمه آیات الاحکام
۱۱۲	احکام فقهی ترجمه قرآن
۱۱۴	مبانی قرائی ترجمه قرآن
۱۱۷	مبانی ادبی ترجمه قرآن
۱۱۷	۱. مبانی ادبی در زبان مبدأ (ادبیات عرب)
۱۳۰	۲. مبانی ادبی ترجمه قرآن در زبان مقصد
۱۳۹	مبانی تفسیری ترجمه قرآن
۱۴۰	۱. ترجمه، همچون تفسیر با کمک منابع معتبر انجام شود

۱۴۲	۲. ممنوعیت تفسیر و ترجمه به رأی
۱۴۲	۳. توجه به پیش فرض های تفسیر قرآن
۱۴۳	۴. توجه به اهداف قرآن و سوره ها در ترجمه (هم بستگی آیات)
۱۴۶	۵. توجه به بطون قرآن
۱۴۶	۶. توجه به مبنای جواز یا عدم جواز استعمال لفظ در بیشتر از یک معنا و تأثیر آن در تعدد تفاسیر و ترجمه های یک آیه
۱۴۶	مبانی کلامی ترجمه قرآن
۱۴۸	۱. صفات خبری و تجسیم و تشبیه
۱۵۲	۲. جبر و اختیار
۱۵۳	۳. عصمت پیامبران الهی
۱۵۴	۴. امامت و عدل
۱۵۷	مبانی زبان شناختی ترجمه قرآن
۱۵۸	۱. واقع نمایی زبان قرآن
۱۵۹	۲. عناصر فنی زبان قرآن
۱۶۰	۳. اصطلاحات خاص در زبان قرآن
۱۶۱	۴. توجه به کلمات کلیدی، کانونی و محوری
۱۶۶	۵. عناصر عرفی و عقلایی زبان قرآن
۱۶۷	۶. تطور زبان مبدأ (و مقصد)
۱۶۹	۷. انتخاب زبان مقصد
۱۶۹	۸. چند ساحتی بودن زبان قرآن
۱۷۰	مبانی روش شناختی ترجمه قرآن
۱۷۵	۴. ضوابط و قواعد ترجمه قرآن
۱۷۵	مفهوم شناسی ضوابط و قواعد ترجمه قرآن
۱۷۵	ضوابط مؤثر در اصل اعتبار ترجمه
۱۷۶	ضوابط و قواعد مؤثر در استواری و کمال ترجمه
۱۷۷	۱. سادگی و روانی ترجمه
۱۷۸	۲. امانت در ترجمه
۱۷۹	۳. جداسازی متن ترجمه از توضیحات اضافی
۱۸۰	۴. رعایت علایم نگارشی و سجاوندی (ویرایش)

۱۸۲	۵. اختصار در ترجمه
۱۸۲	۶. نظم و همگونی در ترجمه
۱۸۴	۷. ترجمه، بر اساس نثر معیار و ادبیات پیشرفته
۱۸۶	۸. توجه دقیق به دلالت‌های آیه
۱۸۷	۹. انتخاب نزدیک‌ترین معادل در زبان مقصد
۱۸۸	۱۰. انتقال بار عاطفی جملات و سبک بیان برای تأثیرگذاری
۱۹۱	۱۱. توجه به پیوستگی و ارتباط بخش‌های مختلف متن
۱۹۳	۱۲. ترجمه نکردن آیات متشابه و حروف مقطعه
۱۹۴	۱۳. چاپ متن عربی قرآن، در کنار متن ترجمه
۱۹۵	۱۴. توضیحات لازم در پاورقی ترجمه
۱۹۹	۵. شرایط مترجم و تأثیر آنها در ترجمه قرآن
۱۹۹	درآمد
۲۰۰	شرایط عام مترجم
۲۰۰	۱. شرایط لازم برای مترجم
۲۰۲	۲. شرایط کمال مترجم
۲۰۸	شرایط خاص مترجم قرآن
۲۰۸	۱. دارا بودن شرایط مفسر قرآن
۲۱۳	۲. پرهیز از ترجمه به رأی
۲۱۴	۳. طهارت روحی و رعایت آداب و اخلاق و احکام
۲۱۵	۴. کار گروهی در ترجمه قرآن
۲۱۷	۵. ارائه ترجمه همراه با تفسیر و متن قرآن
۲۱۸	تأثیر دانش‌های مترجم در ترجمه قرآن
۲۱۸	درآمد
۲۱۹	تأثیر دانش فقه در ترجمه قرآن
۲۲۳	تأثیر علوم تجربی در ترجمه قرآن
۲۲۴	«منی» از نظر علم پزشکی
۲۲۹	۱. ماء ذائق
۲۳۰	۲. صلب
۲۳۳	۳. ترائب
۲۴۰	تأثیر دانش ادبیات عرب در ترجمه قرآن

۲۴۰	درآمد
۲۴۴	تأثیر دانش تفسیر در ترجمه قرآن
۲۴۸	تأثیر واژه‌شناسی در ترجمه قرآن
۲۵۵	ع. روش‌ها و سبک‌های ترجمه قرآن
۲۵۵	درآمد
۲۵۵	مفهوم‌شناسی
۲۵۶	پیشینه و کتاب‌شناسی
۲۶۲	تقسیمات روش‌ها و سبک‌های ترجمه
۲۶۲	۱. روش‌های ترجمه قرآن
۲۶۲	۲. سبک‌های ترجمه قرآن
۲۶۴	روش‌های ترجمه
۲۶۴	۱. کلمه به کلمه: (ترجمه تحت‌اللفظی، حرفی، همگون)
۲۶۹	۲. ترجمه آزاد (تفسیری، خلاصه التفسیر)
۲۷۲	۳. ترجمه جمله به جمله (هم‌معنی، معنوی، امین، محتوا به محتوا)
۲۷۴	سبک‌های ترجمه
۲۷۵	۱. تقسیم ترجمه‌ها بر اساس هدف مترجم
۲۷۶	۲. تقسیم ترجمه‌ها بر اساس مخاطبین
۲۷۹	۳. تقسیم ترجمه‌ها بر اساس زبان ترجمه
۲۸۱	۴. تقسیم ترجمه‌ها بر اساس داشتن یا نداشتن اضافات
۲۸۳	۵. تقسیم ترجمه‌ها بر اساس گرایش‌ها
۲۸۶	۶. تقسیم ترجمه‌ها بر اساس اعتبار مترجم و ترجمه
۲۸۷	۷. تقسیم ترجمه‌ها بر اساس عناصر هنری
۲۹۳	۷. آسیب‌شناسی ترجمه‌های قرآن
۲۹۳	درآمد
۲۹۴	روش‌شناسی نقد ترجمه‌های قرآن
۲۹۴	۱. نقد و بررسی خاص
۲۹۴	۲. نقد و بررسی عام
۲۹۵	تاریخچه نقد ترجمه‌های قرآن
۲۹۶	کتاب‌شناسی نقد ترجمه‌های قرآن

مقاله‌شناسی نقد ترجمه‌های قرآن.....	۲۹۷
۱. نقد ترجمه‌های فارسی.....	۲۹۷
۲. مقالات بررسی ترجمه‌های قرآن به زبان‌های غیرفارسی.....	۳۱۹
تقسیم‌بندی آسیب‌های ترجمه‌های قرآن.....	۳۲۱
۱. آسیب‌های علمی ترجمه.....	۳۲۱
۲. آسیب‌های فنی ترجمه.....	۳۲۲
۳. آسیب‌های روش‌شناختی و سبک‌شناختی ترجمه.....	۳۲۸
۴. آسیب‌های مبنایی ترجمه.....	۳۲۸
۵. آسیب‌های اخلاقی در ترجمه.....	۳۲۹
۶. آسیب‌های ترجمه‌های مستشرقان.....	۳۳۱
۸. فرآیند تفسیر و ترجمه آیات قرآن.....	۳۳۷
مقدمه.....	۳۳۷
هدف‌شناسی.....	۳۳۸
فضا‌شناسی.....	۳۳۸
لفظ‌شناسی و معنا‌شناسی.....	۳۳۹
ظاهرشناسی با قرینه‌شناسی.....	۳۴۰
تأویل‌شناسی.....	۳۴۱
بطن‌شناسی و پیام‌گیری.....	۳۴۱
پیشینه‌شناسی آیه در تفاسیر (بررسی دیدگاه‌های مفسران).....	۳۴۲
تفکر خلاق و جمع‌بندی (استنباط و اجتهاد).....	۳۴۲
مراحل تفسیر یک آیه (از نگاهی دیگر).....	۳۴۳
۹. پژوهش‌های کارگاهی.....	۳۴۵
۱۰. «ضمایم».....	۳۵۹
ضمیمه اول: «ترجمه‌های قرآن به زبان‌های غیرفارسی».....	۳۵۹
ترجمه قرآن به زبان‌های اروپایی.....	۳۸۸
ضمیمه دوم: «شیوه‌نامه ترجمه کتاب مقدس و نیایش‌ها».....	۴۰۹
کتابنامه.....	۴۳۷